

(అ) ప ద్మ .

నందన
వసంతము

కృతికర్త
కవిభట్టారక మొవ్వ దాశరథిసూరి

పూడివాడ
రేపల్లె తాలూకా

రసవ .

((కవిభట్టారక))
మొవ్వదాశరథిసూరి.

FROM: PADYALA MAITHILINATHA
PRASAD

(అ) పద్యము.

రసము.

((కవచములకు))
మొదటి దానము సూరి.

ఉ మా విచిత్ర వంతు సుతు మారత వరువులందుఁ బుట్టెఁబో
కా విష్ణు బంబు మేని నవరంబు దియుఁ తయు మూరిచో వనే
సావన మూర్తి యెవ్వఁడెడఁ బాయక క్రమమగుచున్నవాఁడగు
దావరి తరమందుఁ గలదర్శ కుచేర ముపాంత మెల్లగా 1

ఉ ప్రాయము లేఁత బువ్వనము బంగరు తోసరివల్పగాఁ దగున్
గాయము ; బ్రహ్మసూత్ర మదెకానఁ గవచ్చెడిఁ బికిరిశబ్దప
ర్యాయము బైట వడ్డ మృదులాంస తలంబున నచ్చుఁ గ్రుడ్డిన
ట్టియభి నంద్రతూపుఁడెవడేమిటికే విధి సంపరించునో 2

ఉ జినననీమల్ నడచెరలాడెడి జ్వేత్రము యూర్జిత యూ
జానువిలంబి బామలు, విశాల తరంబుగు జామ్మ, చేతి లో
సూనిన నత్రుభేతర మహాన్నత కాల్పకయష్ట, చూడగా
నే, నృపసూనుఁడీ అడవి యెంతటిముగ్ధులైనఁడెత్పెడిన్. 3

ఉ కాని, బుటా బిసాంబర సఖంబును గార్జ్యమతీమసంబునై
మేను మారంగుఁ బాసె సుతిమెత్తనిరాజు మూరుదేలఁతా
బూనె నొప్పు భాపనులు పూనెడి యాగుది బుండ వేషసూ
కానకునేల వచ్చె నోసఖంబెటువుచ్చెనా, కరక నాల్మిఁడై 4

ఉ నిగనిగలాడుదేహమిది నీరసమై కృశించిపోయెనే
వగ్గ, ఫలమూలశా కములు వస్త్రము తొలు సయంచవేము యో
సుగుణ సురూప నీల, నిను (జూపన నా మదిమెత్తవాటె నే
మృగమల ధూర్జ మో గహనమేది ని కేమి కతాన వచ్చెలో? 5

ఉ నిద్దుర వావదేమి? మృదునేత్రములుబిడ్డన పెట్టవాటి, యా
యద్దమరేయి గూడ గనులార్చవాకింఱ అదేక బిడ్డెలో
మొద్దు మొగంబు వింతి కొన మోపి దినల్ పరికించుచుంటివి
బిడ్డెర ప్రేమ మూర్తి వయి యారట మొందెదవేలకో గదా! 6

ఉ పెడపెడ యూర్పుగాలి, నులిపెచ్చ (దనంబు నగండువాడు) తో
ముడిగె రద చ్చుదంబు, సరివాయెను తోక ననై ఆనింఱమన్
బడిగొని బాష్పపూరములు జొటికవలములండు గ్రండుగా
నుడివడు చున్న వయ్యోరిపు సూ దన! మౌక్తిక సన్నిభంబులై 7

చం సతినెడఁబాసి వచ్చిన వివాదముపై కొనెనా? అదీయివి
ప్రతి కెనదాంబు జోపమ మువ్వ కిలికింప అనేత్ర భాసముక
ప్రతి పథమందుఁబోయెన? వంపుము బిర్లు విచారవేదనా
ప్రతిమను నెమ్మిగంబును కరింపెఁబ యోధర గూడఁద్రమున్ 8

ఉ త్తరచిత్రాక్షరము సుమతీవలతోడ జుటా కలాపసం
భారము, చేత (గొంతి వరి పైర వకార్లు కడుదమునబలే
త్రూరనిషంగ ముక్తుదురు కొన్న విమూఢున బీటుగా, మహా
వీరు (దూ కాపు) దారి యిటు వేరి కి (జేసరు వింతగట్టిగా 9

మ. కురిసెన్ సాంధ్రులు పార నీరము, లహా గోదా వరవారి నే
కరన్ కాంక్ష ఆమీ (దుగాలికి కిలత్ కంపింప) గా సాగెడు
స్థరచింతా భరమా (ది పంచవటి చెంతన్ బర్హశాలాబహు
శ్శరణీ ప్రాంగణమందు నిచ్చితి విధిరా | పాదసం చారిత్రే 10.

నా నిద్రాదేవత యెంతమా త్రము సురానేరాదు నీపాంతమన్
భద్రా | యానదిరేయివేళ (బిల్వ ("బారా" చలాయించువీ
రాద్రా భీలమృగా వళుత్త తాల (నివాళి) బాణబాణాసనా
స్మృతిం బైన విధాన మొప్పుగ వానా భగం బునందొటిగా 11

మ. "పహరా" యిట్లువు పర్ణశాలకిటు నీ బంగారుదేహంబి (తన్
బహుళాయాస కృశాలసంబగు చున్నన్ బూడగజువుదు
స్సహనీతాతప బాధ లోర్లు కొని బిడ్డ బద్ధ బావుండవై
మహి తాత్త్వి | యిటులేన్ని ప్రాద్దుల గమింప పంబుబ్బిల్
నేటికిన్ 12

మ:- చట నంబించు కలే ని బాష్ప తణికాం చర్మ ససే త్రా లతో
 గలయంజూ తువు మాతి మా తి కలవో కన్ బర్తగేహంబుల
 పలి క్ తాప సరూపం యేమి గలదా ప్రాంతంబు నం దిన్నివం
 తల మన్ గారణమౌ నిధాన మది యోనా యేమి నే కకటా 13

శా ఏలాగట్టి తిథండ కావనముల్ నీరాల గోరాలల్
 నీలాగాప్ప (ద్ర) బాశ్రమంబు నరరే యిట్టేల కష్టంబువ
 బాలాది త్రమయూ శుమాల లనలంపంబౌత సుదృఢ్బటా
 జాలం చేతికి (దా) చ్చినావువు తుశేర్షం బండు న్నెమ్మ (దా) 14

ఉ ఎవ్వర వన్నె నిన్ననిన నెన్నదొ చూచు నయిట్టు లంద దొ
 దప్పులనొ ఆమీ నదికి దాపున నుంటివహ యెఱింగితన్
 బుప్పుల వంటి బువ్వనము (బూర్ల ముగా రథునాధునేవకై
 నావ్పక యిప్పుగించి నమనోహర మూర్తి విలక్ష్మణుండవా 15

ఉ ఓర్పున (బూ) పచెక్కి శులయగ్గులి (బా) సిమెటుంగుజా శువా
 కూర్పును తోలయోవ నముగుంటనుగల్పి సమస్త భోగ సం
 తర్పణ సుబ్బగించి సముదగ్ర వనం బున జీవి ఆంబురా
 మార్పణమా చరింపన మహా త్పురదవా భరతానుబుండవా 16

ఉ॥ సందియమేటి కల్లద కిసాలయ ఆల్పశయాలు వాస్త్రమా
 ఇందమునందు (గన్నదియెలే రఘునాథుడు వాని సుందరా
 నందనరేర మెంతమతిన త్వమునొందెనుగై కయిదయా
 మందర సప్రిసాద ఫలమాయిది యంతయు వేరికక్కటా

17

ఉ॥ కేమల పూర్ణచంద్రము నకున్ సరివోల్పగ వచ్చు నట్టియా
 రాముని నెమ్మొగంబు, పలుగ్రుమ్మ నదీర్ఘబటా భరంబు చే
 గోముతాలంగి యున్న దవిన్ చిగురా కులవం తిపాదముక
 స్సోమశిలాతదోర వనసం పరణంబు న (గంది వోయెగా.

18

ఉ॥ మగనియెడం ద్వావలయ మండి త బామవువై బయెండమన్
 సాగసిన తవ చందమున (జొక్క పరున్న ది యామృగాక్షి యం
 ప్పుగరఘు చంద్రుపార్థమున (అటూత చరిత్రమహా కుమారి
 యగునగుసెంత మార్పుతన నాయె (దదానన మండలంబునన్.

19

ఉ॥ కాటక లేమిచే నయిన కాంతలనైల్వము త సహాయె, నా
 నాతికి (బచ్చుకుంద న మనందగుదే వాముదీప్తి తగ్గె, ఘో
 రాటవిల్ (బరిం చుటకు నర్హ యెయా సుమమారియెంతయా
 రాటము (ఘెందు చున్నదా నిరంతరము నవనవాసదుర్దశన్.

20

ఉ॥ పూవులవంటిమేను లనుభూతలమందుగలవోర కంటక
ప్రావృతమైన గండశిలపై నిటువ్రాలితి యీసతపతున్
త్రోవగరాని నిద్రుఁగనుదేయమొగిచ్చిరియెంతవ్రూరుఁడా
దైవమువీరికేతరిన ఆల్పమునెట్లు సృజింపఁగల్గెనో.
21

ఉ॥ కాని, మృగామలంబున కాననమేయను శంకతేనమున్
మానసమందుతేతరధుమండనుదేమరిభాశ్రతోడనే
స్థానమునందు నిద్రుకునునశగెనువీరికి ధైర్యమేమిటే
దేనిమొకంబు వచ్చిననికేమి యొనర్తురా యావిభావరిన్.
22

ఉ॥ ఇంతటిగాఢ సుప్తితో నునేయిటువీరికి ముగ్ధ, సత, సా
యంతనవేళఁబుష్పనితయెంబునకొసవసాంబయాశ్రమ
ప్రాంతలంబులందుఁదిరుగాదుటచేసిదురించెఁబోపరి
శ్రాంతతామలఁదిట్లువివశత్వముతో శయనింపవచ్చునో.
23

ఉ॥ ఇంతటిమాధుఁడొకరికెవరుదేమరియందుఁగాదుకా
దుఁతెనఁబోయి ఆరుకొందులలాటఁడులక్ష్మణుండును
ర్థాంతధనుర్థులందఱువిరామములేత సమాధి నిశ్చల
నన్దీనముతోడఁబుట్టునడయాదురునుండెనుగాదెకళిపుగా
24.

ఉ॥ ఇంచు త తన్నుమూ యుడలడై య్చురికన్ విడనాడి, యెందుగా
ల్పంచుడు రామపాదయుగళంబున కేమి విపత్తు గల్గెనో
యంచు గలంగు నన్న కిటులాపద గూర్చినయత్తి కైక యా
వంచ నమునదలంచు కొని వందురుచుండు మనంబులపలన్.
25

మ॥ పవతెల్లన్ శమురామ తివ్ర పదసేవా కార్య భారంబు లో
నవయున్, రాజరి నాల్గు బొములను వొందన్ బూను బొగారమా
రివివంశాత్త ముడైప్పుడింక గొను విశ్రాంతి మంబునా మోరమున్
బువిగాగై కొనదేగదా విషయ యాంచ ల్పంబునెట్లాగెనో.
26

చ॥ ఉదేసగమేగెరాత్రి, చరియోపెను బుండలమోసు తెల్లగా
విడులుపసాగె ఘోరమృగభీతర నాదములు ప్పతిల్లె న
య్యదనున నొక్కసారి ఆనయాశ్రమమున్ వడిబుట్టవచ్చయో
సదయుడు పూర్వమట్లు ఆనస్థానమునన్ నిలుచుండెమంగిటన్
27

చ॥ నిలిచి శిలాస్థలిన్ గటికి నేలబెరుండిన రామభూవిభున్
గలయి గజాచె బొడగనె తన్నులనుండి తవోష్ణబ్రాహ్మమున్
బులబలరాచి చెకిరిబులబొల్పదె నాతనికొక్కసారిగా
పెరిగె విశాల మౌ వృదయవీధిని బూర్వపురాభ్రభగమక
28

చం సుదివది పాణి పై కుటికెత్తర నోలు అరంగ పూరముత్
 వెడవెడ యూరుపుత్ వెడతె వెట్టురునం బునమోమువాడగొ
 గురుపుదహించెడెందము వికావితలయ్యెను నాడురాముడ
 యొడబెవళంబయలున్ విధమేర్పడజూచు సుమిత్రపట్టికిన్.

29

ఉ॥ విన్ననిమోము తన అడు వేరు టుగొన్న తెలుగుదేవత
 త్తన్నిధి సూరకే తరుగు సారెమేరాముని బాటబూచునా
 యన్నపదాంబు బొడములకొడలనోక గమ్మెక్కు మ్రొక్కియం
 కెన్నటికే విమ్మక్తియని, యెంచుగతాబ్దములెన్నిసారుత.

30

మ॥ చనియెన్ నేతువులెన్నియో టుతె వర్షకాలముతోవయేమా
 వనవాస వృథ కొక్కమేర కనిపింపంబోవడెన్నాళ్లకున్
 రునతాశూన్రమవోటవే గువాలన్ శార్దూలమభ్యంబుల్
 ఘోషు (దీరాము (దికెంతకాలమని యాకంపించునీరీతిగన్.

31

మ॥ మనికిం బెట్టి తరింపనారమచటన్ మందాకినీ తరమం
 యున (గొన్నాళ్ల టుపై వసింపాతిమియెండ బ్రతుకుంబుల్
 మునిపునాప్రమ భూములం మనికియిసోబో జేల్లె దిక్కాయనె
 కొనకేనా (టికి మారఘూత్రమునకున్ గోదావర ప్రాంతముత్.

32

శా॥ త్రై లాభ్యం బు న మా -త రిం రు మి మృదు త్వం చేడి సే బాగ్ర మా
 మూలా గ్రం ఋ గః బాసే నో గ సే తి గుం పు లో మే ని లావ బ్రా ముక్
 దూతే న పే త్త్య ని యెం డ తాః కు నః గళా దూరం ఋ త్రే మద్ధు పా
 చాలన్ గాయ య గా వై సౌర రథు చంద్ర స్వామి కి ప్పు ట్టు నన్.

33

ఉ॥ వా చ వి గా ని మం ప ల సు వా ది న యా కు లు చెల్లు కొమ్మలన్
 గా మన కాయ లన్ విష ము కై వడిఁ గ న్ను లు మూసి వేళ కే
 మే చ త వల్లుఁ డె త్తె ట్టె ట్టె లా మ్రింగి శరీర ను నిల్పుచుండేన్
 బూజు సహింపతే నయి తి సూర్య కులం దిటువం త లుండున్.

34

శా॥ జ్ఞానం బం త యుతే నిత్య గమితః (గాలంఋః బాః ద్ర్య సి యా
 నానా పత్ర కషాయ సంకుల నదీ న వ్నం ఋతూ రం ఋ లః
 దానం బాది రథుః ప్రవేరుఁ దిటు సంధాన్తృ త్రామౌక్ వర్షి యా
 కో నన్ గ న్ను లు మూయున్ నిర తము న్ధూ రాంధ కా రంఋ నన్.

35

మ॥ పెడ గే వోత భ రంఋ నాపు కౌ నః (గావే ల్గా తనే న విధిన్
 రుదః బాటాండు -చు మంటి వేరిఁ గని నంత న్డెండు మల్లాడఁ గా
 గదు వారంగ నిహం చు కొన్న సతి యోకా సల్ప యేమా నాయా
 కొడు కుం గోడలు నిద్ర వోయ నతె టుంగుంగ న్ననేఁ దిచ్చుటన్.

36

ఉ॥ శ్వామి పయోధన్ ప మిత హారు త సూ విభ వా భిరాముఁడై
 రామునకా? భుజౌ బలసిరాత్రు త భార్గ వరాముఁడైన మా
 రామునకా? సుశేష్యర కరధ్వయ పూర్వ పదార విందుఁడౌ
 రామునకా? మదా సుర విరామునకా వనవాస రుక్మ నక.

37

ఉ॥ హావన మైన మా త పన వంశము హాదాన 80 పుష్పై కయ్యా
 భావి నియై జనించి యువత్తై ను భైరవ కాళరాత్రయ్యా
 దేవికి దాసుఁడై వయసు బీటిన మాము దుకందు గూడరా
 మావని నా డు నిట్లు డవి కంఠ్రసె ఋద్ధి యొకిం ఆతేక యే.

38

చ॥ ఆర్జునుగదాని పృష్ఠములు దాల్చుటకు మదిసంశయించునీ
 యలయుఁడు వల్కలాజినములా? ~~శ్లోకములు~~ పయిఁగప్పును
 నేడు వీచెల్
 మలయ సమీర మందలికి మాతు టుమొగంచిదు రాజుచంద్రుడౌ
 మెలగునహా దవచ్చల నమెదుర మౌగ వానంబుల్ పలక.

39

ఉ॥ సుందరులెందఁ బో బతిసిరుట్లు సదాపని చేయించుండన్
 చందనగంధి మావదిసె చంద్రునిలాభ వనాలల్ మహా
 నందముతోఁ బరించు నలనాఁడె లపూఁతగులాబిరీతి నే
 డిందాక బీనురాలి విధమేర్పడ నిట్లు పరుండి యుండునే.

ఉ॥ నీలసతోజమలవాదిహినేర్పునఁజ్రొండుడవహబాంతి పూ
మాలలు చుట్టు వారుప ఓమాని నువీమెకు (దొల్లి: యంగుద
తైలము రాసినేడు లలితంబుగు పెన్నె జిగుంటులనన
బాలమృగా క్తి చెక్కె నదివాడి నలంగిన గడ్డి పూవులన్ . 41

ఉ॥ రాముని మోదనున్న యను రాగభరంబునవచ్చె గాని యీ
కోమలిదుర్గమాటవులకున్ దగినట్టిదే! తొగ కైకకున్
రామును జూచినన్ గనికరంబావయింజయు (బుట్టలేదామా
రాముల మారిదానిప నురాతి యెడందకు (బెమ్మగల్గన్ . 42

ఉ॥ ఈతరళాక్తియొన్ రఘుకులే శ్వరు (దుష్టల చంద్రశాలికా
నేతలభూములందు నివసించుదు మున్నను విందుగాగ ను
గ్రాతపవేళ నేడుగహ నాంతరమందలి శైలసాను సం
ఘాతము చెట్ల నేడలను గాలము (బుట్టురికే మిపెప్పుడున్ . 43

ఉ॥ ఎంతకాలమొట్టులే పుణ్యదంపతు
లేమనోహరాంగులే యరణ్య
ఘోర నీమలందు నా ఓని తీరిని
కష్టసాగరమున (గనల (గలరు . 44

అం॥ అదిగి యెఱింగి యిట్లుగ వినెంతయును గుండు దురంతువృత్తా
భరతుడు చిత్రమాత గరివాసమునర్చి దివళనెంత యో
భరపది పోరినాడు గుణభద్రుని రాక్షసుని నిల్లసేర్పఱానా
దరమున గాని యాత్మభుడు దాని కొదంబద యెనెంతమన.

45

ఉ॥ తింతటి తోడ నేవిసి గి యాభరతుండు పుడగినాడు క్రొ
న్ద్రం తల మమ్ము వేది యింత నాఁటికి నేటికి వచ్చుచూడఁడే
ప్రాంతము లందురామజనహలకుఁడొందెడి పాటులింటిని
ప్రీతతఱా ని యూరని నసింపఁగఁ జెల్లనె వాని కంటా!

46

అం॥ అని నయ పాయముల దదవి తామరసాక్షుని రామభూవిభుక
మగుడ పురంబునోర్చు జతనంబూనరింపఁగఁ బోలదా? యితం
డగపది వేడి కొన్న వినఁదార ఘమం డనుడింత నంతగా
దగువయెనర్చి కాదనిన దన తన నును జెప్పు కొందున

47

అం॥ మఱి పునఁగైత యాసు తుడు మానిన గాని వశిష్ఠుడేటికిన్
మఱి వెనుమాఁట్రుడెట్లు మఱి మాతెనుగోసల రాజపుత్రయై
త్తెలు మవతేత యెప్పనెఱు లేరికిని జ్ఞురపట్టు చున్నదే
తెలుగున రాక్షసుండు దదవిత్రి మ్మరియై యరియోగు యుండగన్

48

చం॥ భరతుడు వచ్చునా సకలబంధులతో నిటకన్నిగారిని
 బురమనకు ముట్టుకొనిపోవు నీయివనవాసదుర్వృథ
 త్వరపడి తోడునారదుకులపురు (దూ)కొనిరాజులకమ
 తాత్పర్యము నీటిలోన (గొలపుండు) నీనీ (గమ) లార (గండునా) 49

మం॥ తిలదేలా విడనాదియందు బగదావ్లదైకలేలా రసా
 ప్పులు (దౌ) రాముని (గాడు) కాడి (కను) రే వే మాహమాకైకయా
 సులు (దా) ప్పు (పు) బు వెంట (బెట్టు) కొనివచ్చు నీ దీర్చునీదైస్తముక
 పాతురెల్లన బయపెట్టు బోవు దుము చుమ్మి మేముమాయండ్ల
 కున్. 50

చం॥ తినియిటుల క్షేమండు వృద్ధయాత్రి భరంబున (గుండు) బుండెద
 న్నినమున భావనాదుగ ఆమధ్యనే వోగగ నే (ప్ర) సూనముక
 పానపాన (గా) నిపించె (బు) బహులు ననిద్దపు ముత్తయింబులై
 కనుగవసుంది య (కు) కణికానికరంబులు బాటె (గా) ల్పత్రి 51

తం॥ తిట్టసమయాన జానకీ హస్తయవస
 వర్తితం బైన హరిణి నాబక మొకండు
 పరువుననువచ్చె నా (శ్ర) మప్రాంతమునకు
 నపుడు లక్ష్మణు (దా) చ ప్పుదా లకింబు. 52

చం॥ భరతుఁడు వచ్చెనంచుఁ జనభావమునందలహాసి హరవి
స్ఫురితమనసుఁడై దరికిఁ బోవుచు నిట్లును నేమహాత్మియై
గరిగ హనాలల నమముఁ గేవలమున విరనాది తొల్లి నే
వరిగితివెప్పుడున్ దిరిగియైన నుజూడ విడమి చెప్పుమున్
53

ఉ॥ ఇన్నిదినా లకామరల నిచ్చుట వందురు చున్నయిట్టియై
యెప్పు తెరింగుఁగన్లును టిలయ్యె మహావన భూములందునే
జలన్మ ములాం దిహి యనెడి భావనతో నొకసారి గుడ నా
పన్నులమైన మమ్ముఁ దలఁపం దగదా వగదా యదామదిన్.
54

ఉ॥ కోపము వచ్చెనా ముసురఁడు ప్రవరుండు నిరాకరింపని
న్నాపగిదిన్ బురంబు న కునంపఁగదాయ నియంతనూత్రన్
యాపగఁ డెల్ల నయ్యప్రియ నదరు మీఁ దవిరక్తి ప్రేమకున్
లోపము గాదటయ్య బుధల్ క ముమెచ్చు నటయ్యదీనికిన్.
55

ఉ॥ పరుసని దండకా విపిన పర్వత పాద తలంబులందున్
రెలుగ నియిన్న యిట్లు దపి యంబును సుందగరాజధానిన్
స్థిరమతి నేర్చుము లగ నుట శ్రేయమటయ్య దిసేంద్రమంశ భూ
వరులిటు చూచురయ్య పెరివారల హాకిఁ దోడఁ బుట్టులన్.
56.

మ॥ భరతానేతకి వచ్చెనాకరుణ మూపైర మ్మర మ్మయ్యయే
కరికొని న్నిట్టర సెందెనో ప్పసుమ హాకా పు య్నదీరాతపై
అరుణోరత్నము నేతయే పగిది సంతాప వృథా క్లిన్నయే
అరకాంతార నివాస రుక్మ సలచే జెల్వదెనో చూడుమా! 57

చ॥ పురము ను వేడి యోరవన భూమికి వచ్చినదా దిగ్గఱ (చా
నదివిడ నాడి యాముగుడ యాకరి బీటభుజిం ప దాకెవా
సరమునైన నెల్లపుడు నావేమి సమాపమునందు చేరి యా
తరుగ వానప్రవాస విధి అప్పుట అప్పటి కోగదా యనున్. 58

చ॥ అటచగు ముందల్ మొర పదారులల్ (బయనించునప్పుడీ
పరమ పవిత్ర వొందు తురవ స్థవ చింపగ (జాల సెంద న
న్నెటుగ కమన్నయ మెనిటు తెంచక మిన్నులవ్రొలినట్టి యా
పటగడ నేలమన దటుమ బాల్పడె (బు మన యప్పుయెట్టిదో! 59

డి॥ మానస మోపి పట్టి యొక మాడికి మెలంగెడు నన్నమాత్ర మీ
కానలసంచరింప కనుగొంద కయింద (గ నారి తేట నా
యాసెటరాల మీద నెప్పుడేని చరింప యెటుంగు నామహా
దీనత (గట్టెనా కటమదలిన యాపెడ నారపుట్టముల్. 60

ఉ॥ ఇట్టి మహాత్ములెల్లయిరి యెమని చెప్పుదు నావిధంబున
 పుట్టులమధ్య మంతయు నఁబూనివసించెదదానికేమి నా
 కట్టె కలంత గుర్చును వనాంతరవాస ముక్తాని నామన
 మ్రొట్టును జూచునప్పుడిక మానస మూటలుఁజేడదొడత
 కున్. 61

ఉ॥ వారిట నల్లవే వెదురు పల్లికల్కగను పట్టుచుండఁ గూ
 రామల కందమూలముల నన్నియుఁ దెచ్చిన వెల్లఁదెచ్చిన
 డే, కన డై నయిట్టి కడునే వపుఁ దిండి మెసంగువారలే
 యారమ లాక్షియున్ శఘ్నకులేశ్వరుఁడున్ విభినమనందగున్.
 62

శా॥ ఏరమంత్రులు జల్లులేరి గురుదేదీ పేరులెచ్చటన్
 మాజీరాముని చెల్లి మాటలకు సంభావించి హామీనూ
 టాడై నన్ గొని హామీగా వలయును మ్రొవ్వి తికిన్ వేగర
 మ్మారాశమ్మని వచ్చు దాతఁ గలుకొమ్మారెందుపాదంబులన్.
 63

శా॥ కిలఁచింపగనే తి కింకరఘు వేరా। శమ్మరమ్మన్నపా
 దాటందెన్ మన చేతులుండఁ బయఁబ్రోతన్ గోతమీపూరమా
 భలంచైప్రవహించుచున్నయది పిల్వకొండినన్ గాదయీ
 కిలన్నదమ్మతంవిషమ్మనెది వాక్యం చెప్పు దారింపవా. 64.

చం॥ దురుసున గేకయాత్తుడు, యెదోపదలు ద్ధినిరామదేవుడు
 భరతవనభూమికి నబనిస పాపముగట్టుకొనెన్ సరేగదా
 భరతుడు మాత్రమేమి ఆగువాడియెనర్చి నమంగుడమ్మడై
 తరిగి యింపునెమ్మదివిడచా నృపాలకుడేవగింపదా.
 65

కం॥ తినియిలుల క్షేణుడదలచు
 బని భరతుని గానతనబ నారంగంబున్
 గనియెంత మోసవోయితి
 ననఘుడు మాత్రైకకౌమరుడనుకొంటినహ.
 66

చం॥ తినియిలుల వచ్చునెకదృష్ట మరేయొకవేళవచ్చునన్
 క్రితపతియొద్దేదర్పమిచ్చెనులగట్టినరామదేవ
 మ్మతిపడువేటికెగపెడమానినైనెనువంతనవియో
 స్త్రుతి నెది పలుకఁచుంటినిలులందులకొఱగానికొరికక
 67

ఉ॥ ఏదియెడట్టలేక వలయునతిగానిమహాత్ముడైనయా
 నోదరుడు త్రమప్రియుడు శుద్ధపరిత్రుడు కైకపట్టియే
 మాదిరి నన్నపానములుమానితృకింబునున్నవాడొన్
 తాదయలుండరల్పవసుధాస్థికిగెనటన్నులంతతోన్.
 68

చం వలసినయత్నముతోచరిపి నాదములాడి ధలంబుగావక
య్యలముడు అత్రు మాట నిలియందు (దిరసక) అదై

చరింప, అం
అలలు సురామ హదుక తెదిరొనినై కొనియెన్నెనన్న ప
య్యలకెడి రింపతేకయెటయి, పెదభావము బాంధవేతికిన్

69.

మ॥ నరన్ కేంద్రుడు కా నకున్ వల చుటన్నన్ వచ్చు అన్ గా ననే
బరిపాలింప (గ నో పన్నె ఆగడ అదావ్త్రంబు, రామాజ్ఞయే
పరమాశ్చర్యంబు నియిడ్చెనా సెరవేర్చుంగన్న సిద్ధుండవ
వరయన్ చుట్టెరు నేకునివెయన్న నాడుజో హరుపుక్

70.

కం గినియెన్నో విధము లనిట
ఆనమనమున గాధ తేవా ఆడవు సమిత్రా
ఆనయం దో యా | లక్ష్యణ
య సురాముని పిలుపు విని మహా వేగమునన్.

మ॥ చనియాయన్న పదావచించముల పబ్బన్ వలకేల్చిచ్చిత.
అన నిద్రాలసనై త్రయగ్గు మరుణాశ్రీనింపగా బూబయ
య్యమగుండున్నుని (గోనిలంబు కొనిపై నానంద బావ్యలతో
దనువాద్రం ఆముముంబు యిట్ల నియేసేతా కాంతు (దద్రావుతన్.

72.

ఉ॥ నెత్తిన నోరుపెట్టుకొని నేనెట్లసెప్పిన (గాని దించ వే
యెత్తిన కార్పు కంఠునా కయిం చు కతన్నులు మూయి వేమయా
జొత్తు గజౌ గరంజు నకు (జూని ఆపె న్నిది నా బసై (చున
మెత్తని దేహ మే మి వీడ మించు నా తం(ర్ది) । వాద మయ్యెడిన్

73

ఉ॥ ఏలవి చారముల్ దశరథే శు (దుకానని కంఠ) గాత నా
హాలిలు నిన్ను (జూపి త్రిదివంబు నకే గె నతోయి (మాకొద
చాలును తెమ్మనీ "వశబువ చాకిరి" చేయట చేత (జేసియీ
కాలము వోవు చున్నది సుఖంబుగ నెట్టి కౌంఠ తేకయే

74

శా॥ ఏనా (దేనియి (బ్రాలు మాల విటు మేమే వేళలో బల్చికం
గానే నర్చ సపర్చులన్ దురిపి యాకాంతార వాసంబునీ
వానందా వహ మాచరిం నుతివి సుమ్నా వేయి దుస్సాలల్
నైనన్ నే యుట మెల్లఁ దర్చదగ దన్నా మాకు నింకేటికిన్

75

ఉ॥ కాని నిమిషమైన నిశి (గన్నులు మూయి కని ద్రి గాయుటల్
మాను ము తం(ర్ది) । వచ్చిన ప్రమాద మేమదేమి యు లేదుమా
మాని ఆచా ము దండ ముల మూటు నదా (గిన వాకి కే విధిన్
హాని పొసంగు నాప యు లాదృశి (నై కొను మూయి లక్షణ

76

ఉ పోది నయట్టు లన్ని దదె పెల్ల (చనంబు నహించె) బూర్బ ది
 స్తోమి ప్రభాత మాకు ఆ మిదే చ మడంచె సు మంద మంద మై
 బోవుద మిప్పుడే మడు (గుపు) ట్ట ములన్ శ్రీ గయ కొమ్మ సేతమ
 పావన వారి లముసి (ని బా వ్రా వి భుక్ సరవేర్చ తెమ్మి) తన్.

77

లే॥ రోజు రథుం ఆ ము (దంతట జు న త తనయి)
 గలికి॥ తే తెమ్మిదేయి పం కాల మాయె
 స్నాన మా ద గోదా వరీ స విధ ము న మ
 నరుగ వతె " సంఘ లేపి ముంద ఆ (దు సాసె.

78

ఉ॥ ఆనవ నేరతో ధ మునియిం స ఆలంబు న (చేయి వైసా నీ
 తా నళ నాక్కియిన్ నద చె బాపు నవారికి వెన్ను గాని శౌ
 రానల మూర్తి లక్ష్య బు (దు దగ్గ ధ సుర్ధ రుదై సనెక మహా
 తాన నమందు (శ్రేణ నా తకా గు కమందులువున్ ద నర్ప గన్.

79

య॥ విరళ ముగా (ద నర్పు మునివెన్నెలల్ (బిల గారిల్ నదుం
 పురులయ చెట్ల నుండి విడి భూమి కిరాతెడి మూడ మంబుల్
 విరిసి నయొల్ల పూ (బాద ల వే ము సువాసన లాన నట్లు వా
 రరిగిరి శౌ ఆమీ నదికి నల్ల ననా తాలు సంద బొము నన్.

80

6॥ వోపురుల ద్వేషిండు శఘ్నుల గుంపుల ననునను; చూడుమె
 వ్లివరికారుల కమలనే చూచునున్నదా మంచుగప్పుటన్
 వ్రవలు గూడ (గన్నులు దుక్కులు మయ్యెను గుండ్ల లోనె యా
 రావము సేయించున వెరికె రావు వరుండులు లేదనానికిన్.
 81.

7॥ గురు (గురు యాద్రు) నుండి యున్నా చలంబు
 దనుక (బాసాన) గే వల తక్కి జాన
 విశ్వము నకెల్ల మ ద్దా హ్మ పేళ (గూడ
 నభిమతముల య్యె నిపు డు సూర్యతపములు. 82.

8॥ వనకరుల పల్వల దక
 మును ద్రావపు ద ప్పిణి నయి. బులులు గిరిగుహ
 సనములు విడి యెరకై నను
 కునవి చల బాధ కోర్వ (జాలక రేలన్. 83

9॥ ఈ పసుపుండు వంటి చరిత్రంబు తెలుగు చునుండెనో గదా
 హాపము కై కయా సుతు (దు పట్టణ మంద సత్రయితుండు నే
 ప్రేమకు పంకజౌతయు గ సేవ ముదూరు (ద నైతి నును నెం
 తోపరి తాప ముండి నవయిన్ బవలన్ ని శలన్ గృహియిన్
 84.

ఉ గాటపుచేత అతడ నొకకైవడిరా తరిపెల్లఁబుట్టయి
 పాటికె ననామహాత్ముఁ డును బావనమౌ సరయూప్రవంతినీ
 రాటయొనర్చి వీరభటు లాత్తులు మంత్రులు సెంటవంటగా
 వేటికిఁ బోయియుండుఁ గడువిన్నఁ దనులు వహించుకొని

85

చం॥ ఘనమగు నమ్మహాచరితుఁ గన్నదికేరయరాదపుత్రయే
 యనుపుననిట్టి టాఁగ ఆనమచ్చెనొయిట్టిపురంద్రీకి నగట
 యనిన రఘుప్రవరుఁ డితి నాపుములక్ష్యణాఁ జల్లినాదికేక
 ఆనయల కర్తవ్యమౌనె పెదదారికిఁ జూపకు మన్న మెల్లఁగా

86

చం॥ కలవరమొంది యున్నది మొగంబుదియెల కౌగానినీఁడునీ
 కలఘుమఁటి! పృథాజునని నాదకు మెన్నడులేని మాటతం
 దులకింతు వెల్పరింపఁ జి, విన్నోడు ముగావయింపకొనన్
 బులకగరాదయోభరతుభవ్నగుణంబులు నోరు తియ్యనా

87

తే॥ ఓసు యునే మేమొ మాటలట్లాడుకొనుచు
 ఆపనకు లభిపకులువారు; జరియినేని
 నిర్మలంబైన నేత మీ నీరమందు
 మునుకలాదిరిచిలన్ నేము స్వరచట.

88

త మైలలన్నియు బ్రక్కగా మడియదికి
 స్వచ్ఛచలమునుగా (ను అన్ సంగ్రహించి
 వంటనామిత్ర గాని తేర పాళ్ళు రపుడు
 తిరిగి వసతికి బడతాయి, దరచి కులుకు. ౯౯

కు గౌతమి విమలాంబువులకు
 సీతా లక్ష్మణులతోడ ప్రేరాముడు సు
 న్నా తుండయి మెల్ల మెల్లన
 నా తిరు నవప్పు చా పై నాక్రమ మండున్. ౧౦

ఉ చేలము లారగట్టె నట (చేట్లు పులక్ష్మణు, దింతి నీతన
 లాలకరాజు దుష్ట కుసుమా వళినింపె తథుప్రవేరుడా
 బాలమయూష మాని తన భానువులల్లన బర్హ సౌలభ
 వ్రాచి వారి కంద తికి బట్టె బసింది నివాస లచ్చుటన్. ౧౧.

* వాక్య కి *

ఉ॥ సందిలుచెట్లు కొన్నమ్మగ చర్చమలతోజలమం దిలోడ మా
 త్తందిన సంధ్య వాల్వ (చమసాపగమన బుమయిందె మౌని సం
 క్రందమ (దేదియొనిగమ కల్పముశిష్టనమన స మీపమో
 కందవికంబు లందుకొన (గా వి నచంబుగ సంత శైష్ట్యమున్.

ఉ॥ తన్ని తిక్కేమి తెచ్చి (తమహర్షి ముఖంబు న (గొట్టవచ్చున
 ట్లున్నది బ్రహ్మ వర్చ సమహా విగ తేంద్రియ దుర్వకారుడై
 యెన్నియుగాలులన బి యించె నా పావనరా మమంత్రము
 న్నిన్నీ! ప్రమాణమల్ల ముడియారి న బీర్లు బలాతలాపమున్.

త॥ నరపుతే దూది వదువున మెరియుచున్న
 బవిరిగడ్డంబు నడచెదిబ్రహ్మ మునికి
 స్వరచయయు నొకరి పతర దిసావిసెల్ల
 కౌసరి కదలాదు చాత శోభ (గుర్తుచుండె

ఉ॥ వెన్నునబ్రహ్మ సూత్ర మదిప్రేలుచు నున్నది "జేరుబండు" మా
 దిర స్నేహవాదిగోల్లు తులకించు శున్న విహిందురంబులై
 కప్పులనుండి వెల్వడి ది కాంతులు శాంతరసంబులాలు వి
 ద్విష్ణుతుండైన యాతపసి వాల్మీకి నాబుడు పేరు సెప్పినన్.

కం వెనుక భరద్వాజుండఁలు
ముని శిష్యుఁడు వారలట్లు వాపుచు గెలవన్
వినువేది తంటఁ చెరిగిన
పెనుచుం తల నీతనిద పెనఁగొను చుటన్ . 5

ఉ॥ బోయఁదొ కండు వింట నరమున్ దొడి చెంతమహాచుహుమై
దీయనికామ బోగముల దేదెడిక్రొంచ యుగంబుప్రాణముక
దీయట మెత్త హింబ గులు తించు చు నుండగజ్జోహ వై
న్దీయము కాదుకాదు తెగనాదమరా" యనిమానియాబుడై
భుదా 6

ఈ॥ వలదు వలదుర కామనిర్వాణరక్తి
మెలఁగు పక్షుల మెత్త నిమేకులిట్లు
కడుమట మున్నకెరఁ జేయఁగడఁగినావు
కరుణా నీకేల తోదురా యెటుమ వాడ 7

కం॥ వాయుత్తయిట్టు లడలుచు
నాయెడ మనబకువు తెత్తెనానపలక
కోయి తనవింటి గొనయము
జేయలవు కొలందిలాగి చెచ్చెరవిడిచెన్ . 8

ఉ॥ శుభ్రనమంటికన్ బుటపెఁజొపవిముక్తశివము మంటికన్
 గెభ్రనఁ గూసిపడ్డి యెరసెన్ విలపించుచు నేలమీఁదికిన్
 శ్రుభ్రను రక్తధారలతో ఘోరముగా ప్రవియింపె మానయున్
 నిష్పర వోయిని త్రైనట నేచుదొనర్చిన ప్రార తర్చితున్. 9

తే॥ చారుణా హతి విలవిలఁచు కౌముదుఁ
 గ్రోంచు మది యాడు పక్షి మొగంబుఁజూచు
 తురుణ మెసఁగంగఁ బంచువుఁడెఱుఁబుటాచి
 యప్రభులుకాలఁ గను మోర్చి నీవు తాల్చి. 10

ఉ॥ త్రాల్చిన భర్త లేరుఁగని దనఁజరంబుగఁ బెంటిపడ్డి ఘో
 షిల్లుచుఁ బైని వ్రాలి సరి చేయఁగఁ బూను నరంబుఁడెకితే
 దిల్లిన తావుము కుంకఁ గుదింపఁగ నెంచి మడుంగు జెరకెఁ
 మెల్లిన నడ్డునాఁగి ఆము మేమెయ్యఁ జేరిన యెచ్చ నకటా. 11

ఉ॥ పడిన యిట్లనున్ బ్రయోగఁ | యెచ్చటికే గి అమి అచన నే
 యాఁ దుది ప్రేమ మూర్తి యటలాల్చినరంబు నగల్గుకొన్నమా
 ట్లాడవు, శుభ్రవంటి పృథువైన శరీరము చూచువానికొ
 వ్వాఁ ది మెఱుంగుట మృతవాదరతున్ బలియిచ్చువాఁడే 12

ఉ॥ నీడము (గట్టి నావిట) గనే పవల మాసమదాటలేదు నా
 త్రేడుల పాటు దాన సుఖములు చుగ్గర మూలబద్ధుల
 గూడియెనర్చవచ్చు ననుకొంటివిగాని విధాత, పుల్లమ
 నీడ! కిరణలు పమున నీ చిటివ్రాణము సేరై తీసినా.

13

ఉ॥ తొక్కల రావు మింట వివరించెడి నేరుపెటు గబ్బెవు నీ
 చక్కని ముద్దు పాపల వెసారెకు (గంజములెత్తి గూటిల్
 దిమల సూచుచు న్నవరుదెంబువు మేల చిట్టదొలు
 నక్కట! నిన్ను జూపుమని యాచ్య దివానికి నేమి చెప్పుదున్.

14

ఉ॥ పవిధి నిన్ను బాసి వసియించెద, నేము నునిండు చూలుతో
 తేవగ తేత గూట బవళంబు నరబులయందు నాకునే
 వేవిప్రియంబు తానాచుదెయించుట కన్నియ బ్రాణహాని
 తావున నున్నదెప్పులది తన్నితో వావివా గాన నయంబు (దా)

15

ఉ॥ పట్టమేళ కేగి కవ (బాసి చరింబు ననీవు తొల్లి బ్రా
 ద్దిట్ట బుదోలవేళ కొరయించు క తప్పిన నాదురాకకై
 వెజ్జి పాసంగిన ట్లు వీలపించుచు ముందెదురేగుదెంబువు
 ట్లు కుటల గువార తెవరుందురు నాకొడికింక నాదు (దా)

16

అం కరణ యనం గుభగ ముల గ్రావిరతి శ్రమ శిన్నగాత్రై
యెరగననస్సు నీడకెటెన్ నొనివోయి పెదంద తెన నీ
యెడత లచల్లగాలి వెలయం నను శంబులు గుర్తు పెట్టెన్
మటువంగ నేర్తున్ విహగమందన | నీలాత్మన్ ఆలన్వియన్
17

అం కరుణ యెకిం ఆడెందమన గానదు చెడ్డది బోయి బోయి
ముడుమల నాడు కంట బుడ బోలది కేవిధి సంచరింతు వో
తెదవాయు లంతు నాకెప్పు డుడెప్పుడు నుండు పక్షిరాజు యా
తెద గున నీవమై ముడియి త్రొళ్లతివా బుడెప్పు కగమై
18

ఉ॥ ఎవ్వరి మోము చూచి ఆవోయి వటువా ఆసురే పనీకెటెన్
నివ్వితితెన్ విపత్తు మరణించితివా వృథయే శానీ (టిన్
దప్పగు యంతి వావిధి విధానము మాటుపు సందెనా కటా
యెవ్విధిని న్నుచాసి భరియంపంగ నోపుడుమన బ్రాణమున్
19

ఉ॥ ఎటుకు బొడ లగని పట్టి యచట మసల
వలదు రమ్మంటి నామాట దొలగి ద్రోసి
బరిమిమై లాగి మరుకేళి వలచినావు
కడకు బ్రాణంబు దీసినే కామలేల
20

ఈ మగడ నీ లేత ప్రాణముల మాధుర్య కౌసల
 గాలముల యవచ్చె నొకడు తెలుసు
 కంటి కింపైన మానసి హృదయంబు
 నుల్లినాడె యా లేత గోయరాజు.

21

ఈ తటవీర వస్తువుల మాత్ర మారగించి
 కొండ వాగు లసరి లంబు గ్రోలి యెవరి
 కెట్టి యపకారము నరింపకే చరించు
 మమ్మ వధియంపనే కెట్లు మనసుగొలిపె.

22

ఉ॥ వేని వధింప గానగు సఫూర్వ ఫలంబది యెమిటన్నీ
 జేసెడు పొట్ట మానాగసుచిన్ని నరరము లామయినా
 గాని ఆరింపదా? యప్పుడ కల్పము త్రైవియన్నితవు
 తానభుజింప, మాకటముగ్రుక్కెడి మాంసమేనే మభ్యగ్రమా!

23

కం॥ ఉల్లమున గరుణయించుక
 యెల్ల కయలు వంటి ఘోర మొనరింపఁతివా
 పిల్లల పిడుగె యిదిని
 స్మల్లాడింపదె కిరాయ, దాపకేర, దుర్గ.

24

తే॥ దీని విలాపం చు మూటకె నా నమంత
కాంత, పతిదేహ మల్లన గోగి అంచు
ప్రేవ పు తొన్నె తు వెన్నులు భూమిలోన
లేక యున్నట్లు ది మరలు బాట (చూచు) 25

తే॥ పొని యెడం దల్ విహగమా నిని రోదన, ముమగ గుండులు
దాన (గలంచి నాట కొని నన్న పతన త (దత్తు బోతు స
మృనిత మై న కేలదె స మాలిన దానిని బట్టి యెత్తి "యో
దిన తరాక్షి యెలపరి దేవ న ముల మగడిం క వచ్చునా. 26

తే॥ దిప్పు! ఇగ నారి! నోరొదన మ్మల కట
వినిన యంత మా కడు పున (ప్రేమే తెల్ల
దలుగు కొని వేపు చున్నవి తాళచాల
మాడుగ దవచ్చు నా పటా లాదరిం 27

తే॥ ఇలను భవి తవ్వు తా 24 ల బలవతో "య
సంగ విస వాయం కేటి కి సంగలావు
పెట్టు విశావ్ త్న సంతల్ప మెసగి యుండె
దాని దాటంగ నెవ్వరి తరము తల్లి!! 28

తే॥ భక్త్య శోకార్తి మై యత ప్రమసియన్నః
 బత్త్వ నిమగ్నః గుడః కుంభే న వాప పోతి
 తే సవే వమ్న వ్రాణంబు గాః సకమము
 కలితు బెలు మనకుండునే కరుణ యెలుక ॥ 29

చం దినిముసి, బోయివం త తన యా న నమున మగిడింపెనంతనే
 మ్న న మున గొంతుత క యిలుమాత్ర ము దోషము లేనివానిమ
 లిక ని ననుచుండె మెల్లన, ని కృష్ణుడు వానితె ^{టం} జూపిన
 గనలబునింపెవేడు కనుగానడటం చు మనాది రికాల్చి 30

ఉ॥ తయనివాకు మాత్ర కరుణ ప్రతాప కౌసే జంతనిష్ఠులై
 వోయెవికాలనేత్ర ములు భూయగళంబెన నెకత్ర భంగియై
 న్నియపులెల్ల రక్త చలనంబు నగండెను జూచుచుండగా
 నేయట సంత్రకాలపరమేశ్వరుడయ్యెను మహానియంతల 31

ఉ॥ దుష్టపురో కముల్ తమమహాగ్ర తన విధి జూపిన ప్రభు
 కోపము సంహరింపుమని గోలయెనర్చుచు శిష్యుడై
 దేవకు వ్రాతెబాదముల దేర్చుగ గాని ఘలంబులేది కన్
 దాపస నాథున ట బెడిదంబు వెల్వడ నిట్లయత్నతన్ 32

శ్లో॥ మానిషాదుప్రతిష్ఠాంత్య మగమ శ్చాశ్చత స్రమాః
యత్రోం చ మిథునాదేక మవధిః కామమోహితమ్ . 33

శ్లో॥ క్షయవారి నిష్ఠా యో ర శాపానల
దన్ధుఁడేసి ఆపసి ఆమస కరిగె
నోటవెడలినట్టి సూత న పద్మవృ
త్తాం తమున కునాత్రి వింతపదులు . 34

శ్లో॥ నల్లినములాడి బద్ధతమసాపిమసా రణిలనవేదమం
త్రానుమతంబుగా రవికి నర్హములిచ్చి బహిమభూతుడై
మానిసి బౌత్రమంబు నకమందగతిన్ బనిచుట్టునిష్ప్రసం
తానముగొల్పిన స్వటముదంబున స్థాపవలన్దైవేయమున్ . 35

శ్లో॥ బోయ వారి (దిట్ట బూని ననానోట
పెడతెనిట్టిర చన విస్మయముగ
బాళమున కులయకు (దగిపాద నర్హమై
యలన్చి దిట్టిదాని నెన్నడె టుగ . 36

60 ధంధే మయ మది లోకము

నందెప్పుడు లేనిది ట్టులా విశ్వావం

బాంధనని ఆపసి చెప్పెగ

నందలునా శ్చేత్త మగునై యుండి రటన్ 37

61 ఓయెడ కేగుడెంచె యుప్పు డబ్బ భవుం' డల సత్ర లోకమం
దేయలరారు నారద మునీశ్వర, నీ సుక్రతంబు కల్పి, దా
నై యులు యాకె భూమికి, ద్వు డయిదానన పట్టు మునుండి
కానరా

మాయాకామక రచింపు "మనయోనతియై గమింపెనంతటి
టన్.

38

62 నీరజగరు పంపున మునిప్రవరుం డి, తనా, డు బు డ్దే శ్రీ
కార ము రామ గాధనాత కావ్ర ము గార బయింపునా సదా
చారు, డు గంట మాకు పయసా చినయట్టి ముహూర్త మెట్టిద
మో, రమణీయ ఆన్ దిన దిన దయ మొందె ను మాత విత్తమం
39

శా॥ సావీమీ, తాప స లోక బీష, క వితా చంద్రాన్త బున్దానకున్
నీమోమే పురుటిల్లరా యుచట బాంధన్ జాత సంసార మున్
నోమాంగల్ ము సంకరింబు కొనిర వ్రక్త్రాకెనానా, టన్
రామోపాస్తి బలంబురాయది సహ స్రస్త్రిక్రియత్న బర్పగన్.
40.

ఉ॥ మాకవికోటియనఁ బ్రథమంబగు పేరము నేదె సుమ్మన
హాకమురాదుతెమ్మపెరవారికి నెన్నియగుగాలతల్ల(కి)ం
తై కలగుండు సందిన, మహాత్మ్యము నేదది మేముగానివా
త్మికియిట్లెన్నపేరు వినమెల్లన విప్పు మహామనఃబ్రహ్మత
41

ఉ॥ ఇమ్మహానెన్నియైన వబయంపగ నేర్పుమునే (దువెజ్జిపెం
కమ్మసువెంకళయ్యహా ఆమాల్పినగాథలు కానినీవతెన్
గొమ్మనిమాధురీ ధురముగ్రి కెడి తైవిని సర్వ లోకవం
ద్రమ్మగు నట్టి రామచరితంబురూంపగ సాధ్యమాయినీ
42

ఉ॥ చల్లనిమందమాకు ఆమెసాగెను గన్నెగులాటివాసనక
పెల్లవకట్టి వేచె^{సు}వెన్నెలబకెని నిన్నువెండి పూ
జుట్లబ్రెళ్లవా డెమధుసారబులుబ్బి ఆరంగవైచెనే
యల్లము నుండి తాపసకులత్తమ రామచరిత్రచూపఁకన్
43

ఉ॥ కవులు జనియించుచున్నవారవనినే (దు
పుట్టగొడుగు అల తెరపైకి (గొట్టినట్లు
గానినీవతెమకరంద తందళములు
చిందపదులీ ఆ గావ్యంబునెప్పుగలరె. 44.

తే॥ సహజ మార్గ వర్తనా నానాదనీయ
మభితి నవానేక మధురా ర్థ శుభ ఆరంభు
గాగ (జాల జొల్తనే నేవుకావ్ర శిల్ప
మెట్లు చెడికి ఆ వోయం ఆయం పేతముగ 45

ఉ చీకవిల్ కవంశతల హాదధి చంద్రమ తాపనేంద్రానే
హ్లాతమునాకర దానిరుచి జూరన జూలగుర్చ మేనుపుం
నోకిల మాచి ఆంబులిటు సాంపుదరి శృంగబొనినాపునే
వోకడ వేరుద్రయసల్ల పూజ్జుడ నీకివేనాన మసకృతుక. 46

☆ త్రివధూత ☆

ఉ॥ నీలజిహ్వచక్షుశ్చరణానీరబయస్కముదాత్రసగతై
ప్రేలుచునుండె, చామపులు వేనమనోహరదీర్ఘప్రతముక
జాలమృణాలమాత్రమృదులంబునరీరము, బొవ్వవేసరి
తూలము నందమందగ ఆ తోచుననమహితాత్మదేవ్యో

చ॥ గొనబగుమేనగుద్దయునునోచయులేరుదిగంబుండవ
కనుగొన, మానసంబు పెడగాదిరుగాడెడివెఱవాదొ? యే
మునిమహానీయమేకభువనమోహనయోగ్యమైనకడింబియ
ననమునప్రహ్లాదర్చనమునాప్రమదసల్పచునున్నదేగదా.

ఉ॥ కన్నులొకింతవిప్పితమతంబుననప్పుడెమోయునిప్రతే
కున్నతలాననా? యదిచురాహమనిష్ఠురకూడవానిపే
ర్చిన్న, జాలంగు, నంతరుపవేక్షి అతత్త్వరసానుభావసం
పన్నతగానిపేక్షాకటిమాత్రముగాదదిచూడజూడగా

ఉ॥ చూచినవారికిన్ వయసు మోడకవర్షములన్నిబావమే
అట్లు నా
తోచునుగానివత్తిదదిదుస్తరమైనజరాదిదైత్యులం
బాసనదిప్రదేహమిదియంచునవైషరితెప్పుచున్నదా
లోచనమేలసత్రమతితగుణార్థయవందవోగదా

చం॥ కులలులనీ చ బామి నులుగోలయె నర్జునుఁ బ్రహ్మ వాఁ డహ
 వాలము లకేలవచ్చు తవి పొమ్మనగోలయె నర్జునుఁ డహ
 ర్వులక వాకిం త కోపము నురాదిఁ క డూషణ భూషణంబులన్
 గలిపి సమంబుగాఁ జలఁ పఁ గల్గిన పావన మూర్తి వేదప్రభుఁడ
 5

చం॥ హరి హరియెంటు నంతి చెడ లాదురు బాలరు రాళ్లతోడనే
 దిరిసె నపూవు వంటి మృదుదేహ ముఁ గొట్టుచు నుండిరే విభూ
 తిరిగి యదల్పవే మియిదిదేవర హస్త మునీ కుఁ గత్తితో
 నదితెడివారు చందనము నన్ గయిసెడివారు తుల్సీ
 6

ఉ॥ తాండర పాటుతో నడుగుదోయిఁ గ దిచ్చి సురాప గా
 త టంబుండుఁ బురిం తువాకొరుఁ డ వైయిటులేవ్వరవేవు
 నావ్విమి! మా
 కందవునీ దుబ్బెడలు పుటాని న భారణా లేదుగానిక
 ర్చుండిగఁ బాంబు లనఁ బ్రథమా న తదెల్పును నీతసంప్రభత్
 7

ము॥ తరతలంబుగఁ జె నొక పరదేశీయుండ వైవోయినే
 తరుణి పుత్రులఁ బూచు సంప్రమము చేతనబోదువా
 యిట్టులా
 తి టిగున్ గాన గరాదె, లోపలుఁ గునండ్ బాకిక లోకంబున
 సరిగాఁ బూర్వ నియతి నీ కెవరి సంసారం పుబంబొటమున్
 8

మ॥ కనులేమో యర మూసి త్రవను దదేత ధ్వా నసంపత్తి తో
జనులేగాని "జవాబు" చెప్పవే తనే చందాన (బ్రశ్నియనక
ధు నమో యయ్య దినేమ నేకదుపు బంగా రా న్న భావించి ప
తియ్య త్రుంగున
వికనమా ప్రాసెరాలి కుప్పవడ వోలే నోటి మాణి క్రముక్.

9

మ॥ సర్వకానిమ్మెటదాత (బోయెదవా త్వచ్చారిత్రమేమోసరా
సర్వపెంటనె వచ్చుచూతున యనన్ బొల్చు లదుర్నాల్లు దా
ఎటుగన్నిన్నిత నప్రసంగమును నేకేలందువా మానసం
బరయన్ నెట్టెడి నేమిసేయి గలదయ్య మోసిదేవేంద్రుడా

10

మ॥ త్రిదిగ్గోచూరము నందుబువ్వు ఆ నయోప్రాంతప్రదేశాలలో
గదుపుకగతి మహాబునం బెచటిదో గన్నిప సాగెన్ దురా
సదుడా) యుక్తాతి కాభవద్ద మన "మచ్చ" వారలట్లుండ నె
య్యదియో కారణం కల్పమింతకెవర య్యవారునేచుట్టముక

11

మ॥ డిబ్బినాచారకమెందు బప్రతితో నావా ధ దందాలతో
సరులశ్చమ పయోధ రోపమితకేశశ్చ శ్రు భారాలతో
"మజిల్"జే సిరిదేమి యెకయెడ సంభావప్రభావోన్నతుల
త్రుభగత్పూజ్యులు ప్రహ్లాదమానస భవుల్ దేవతారూపులన్

12.

మ॥ టిప్పణా! కొన్ని కడింబి నీలమమల నా వ్హదమంగుర్వైఁగిం
 త వి నీ లంబు నుగొంత తెల్పు నయవెంత గూర్చే కొన్ని బై
 రవయెత్ గొన్ని రుపాదునా ద్దులులతో రాత్తై చంద్రప్రభా
 భవళంబుల్ మఱి కొన్ని చూచుటకు (చిత్రం) మిగదాబా
 13

ఉ॥ కొందఱు మారు తాననుబ గొంత టుకే వలపుర భక్తకుల్
 కొందఱు బేం త చర్చము నుగో మగ బెట్టి నవారు కొందఱా
 నంద మయి ల దిగంబరు లనాగత వేరులు కొందఱంక నా
 యందఱు నందఱే గదమ హత్వ పటుత్వ తవవిశేషతన్.
 14

కు॥ ఏ మియు పులవేర లచ్చే లక్ష్మణుడి
 కంటె చూపు మేర (గాన) బరదు
 దైవత మంది వచ్చి రిటు కుమందాకినే
 పురి నమంచు మునుల పుట్ట వగితె.
 15

ఉ॥ నారదు (దత్త) పర్య త తణాదుల గస్త్ర (దు ఘోర పాప సం
 హారు (దు శోకముండు కుశికాత్మ బప్తల సుమంతు ధైమిను
 సారత పంప్ర భావుల లసాత్త వతే యపరాశరుల్ శుభా
 చారు ల బ్రహ్మ వాదుల గు సర్వమును గుమి గూడి
 కాకెడన్. 16.

ఉ॥ ఎంతటి వారలనైనను నియంతరించుకొని వేరొకరినైనను
 ఎంతయునైనను లొంగని మహాత్ములనా ప్రత్యేకవృత్తుల
 తంతటి మహిమలెల్లని యితే కగతిననుదెంచుకొనగలగా
 నంతటి హేతువే మొయసలారని చూడగ నైతినింతమన

17

ఉ॥ బిక్కకురాకు చంద్రుడైవచ్చి మునిముఖుల మధ్యమందువా
 నక్కటచేసుడై కనులన కులుకల గదర్చ వయ్యిపై
 నెక్కవకుండి యెమువలయుచు చుట్టెరులనామహాతి
 మ్రొకుకలు సున్నవాడు యుష్మిపుంగవు రెల్లరు వివృతింపగన్

18

తి॥ ప చూడఁబూడరాకు చంద్రులు వ్రాయోప
 విష్ణుడైనయెల్లు విశవమాయ
 సకలరాజ్య భోగ సంభారము లవేది
 క్రితని మృతి కి నేల సిద్ధ పడెనా .

19

శా॥ రాజౌ రాపముకోటి మన్నుడు లగేరంబౌ ల భోగంబులా
 తిరున్నోర్తతముక భవాత్మసుల్కాహ ప్రాయ మాయావన
 భ్రాజిష్ణు ప్రతిభంబున కి పుడు సర్వంబు నమభేదరూపి
 యోధుడై కమనాదరింబ మరణోద్వేగుండ వేత్తెతి వి

20

ఉ॥ ఎవ్వరు రాజు? చావనిటులేటికి నీతడు చూనియన్నవా
 డవ్వలబల్లివనకలుకకావిధి వచ్చెడి దివ్య పూరుషం
 డెవ్వడు? మౌనబృంద మిటులేయె డగుదుకొనంగ గారెవ
 రెవ్వ? వివిత్త్ర మీ చరితమే మితా బత్తమే యంగ గోరెడిన్.

21

మ॥ తెలిసెన్ తెమ్మ సమస్త మిప్పటికి సద్య త్రంబ కేరంబునం
 దలసర్పంబును పై బతమ్మ నికుమారాత్మగ్రహ పంబునే
 బలమున్ బాగ్యము వేడి నాన్దినియ అన్బ్రాయోపవేశంబు మి
 క్కొవైరాగ్యముతోడఁజేసెనె పర క్షిప్రబు చంద్రుండవన్.

22

చం॥ భరత కుల్ ద్వమందు నరపాల శిఖామణి విష్ణు పాదసం
 స్పృశణ పవిత్ర మానసుడు చారుగతిన్ బలరామ సూర్యమున్
 బరపి ననోమయాచి మణిపాండవ పౌత్రుడు శాపదగ్ధుడై
 టెరిగెఱమంత వచ్చెరె మునీశ్వరులన్ గదనారి చూడగన్.

23

ఉ రాకమదే మిసేయుదురురాజు, తనందణి వంటివాడె ? ల్
 కైకమన్న భరాముడు కృపాలయుడెల్లర బద్ధ లంబలేన్
 సాకిన పుల్లముక్తియలచంద్ర కులాభరణాయమానసు
 డ్దోకుడు పోయినన్ మరల బొడగ వచ్చునెయిట్టి పారిశ్రేన్.

24.

ఉ॥ వచ్చుకొగా నిబ్రువ్వుము నివర్చుట వారలవల్ల చేలదే
 యిచ్చుదలం ను నట్లు జగ చీవ్వుచు సే శుడి నాలయ పలన్
 జెప్పెరముకి వాటి కథ పి త్తుని చేయంగ నిప్పుడెట్లు లే
 సచ్చరి యందు ధ మ్నైదగు చందము గడ్డు సమస్త వచ్చెబో

25

ఉ॥ భూపలలామ! సర్వజన పూర్వ తగల్గిన నీకు నిట్టి వా
 నాపము, ప్రాత సర్ప విష సం హతి బంధు గ నెట్లు వచ్చె నా
 తోపము మాని నా బకునకున్ విధి తంత్ర బలంబున కమా
 నాపము జీవి తంబు వనిష్ట ని క సప్త దిన ప్రమాణమా.

26

ఉ॥ తేర్చువు దిక్కు మారి కదు దిన త బాకు కు మారు బుచ్చి
 యనా
 తాల్చు కంటి కన్ గడవ యై విల పింపెడి భార్య నైన బో
 తాల్చు మాని బాల కు నుదగ్గ మ తిన్ బ్రతి నాప మిచ్చి నీ
 యోర్బది యెట్టి దో తెలియ దో కు ముదాప్తు కున్ త్ర మప్రభూ

27

ఉ॥ హయికాబ్బ మున్ సలుల బంధు లవ్వి క్షణంబు లపలన్
 దీయని మోహ పాశ మెట్లు ద్రంపి తి వోయి యసన్ద్రసింప నా
 రాయణ దివ్య హృద భద్ర నామృత యబ్బుడ వైన యెట్టి నిక
 దాయకెకర్మ బంధ మకటా త గ తారక నిర్వపేర్చునే.

28

ఉ॥ ఏడదాకంత నే హృదయము గ్రుచ్చుచుం గ విషాన్ని కలమన
 చూడవువైనా వానియను సు సుందర మందిర బాంధ వాళి బా
 నాదుటమన విషాద పద వచ్చువు ప్రేక్షకుడబ్బ భక్తి చే
 నేడు దినాల ముక్తి కెటు లేగుట? యన్నదీనీ విచారమా.

29

ఉ క్షేనిది తద్వ మేమట సహస్రయగంబులధర్మ వృత్త ముక
 మాని అపంబు (జేసియు సుమాన సమన్ నియ మింబాయున్
 గానఁ గలేర . లేగ దయతల్ప శశ్వత విష్ణులక సం
 న్ధాన ముదల్లు పొందెడువు సప్త దినంబు లలవన నీవి (తన్.

30

ఉ॥ చేతుల మీద నెత్తు కొని చేర్చుగ (చొరన సిద్ధ పూరు ఘం
 దేత లనుండి యైన నీట కిప్పుడు వచ్చున నెనుగాని, లే
 కేత పమా చరింబయును నెంతటి (జన (చొలవెంతమన్
 భూతల నాథ (పూర్వ కృత పుణ్యమునీ యదియెట్లున్నదో.

31

ఉ యాదు ~~స్మృతి~~ మదేనృపాల కులనామ (దిగంబర మూర్తియెవ్వదో
 యాదకె పచ్చు చుండెనట (దెందదు పిల్చిన (గాని మాటుమా
 ట్లాడుదు లోకమేయెటు (గ నట్లుబడే చెడినిన్నముక్తికిన్
 గూడు (నామ) గంబ (చేరెనాకొకూరిమిలోవిధి చదనా
 గతన్.

32

ఉ ఓముని మూస్సదా! యెవరవోయి కనైనను జెప్పవయ్య! నే
నామము జెప్పకున్నాడునా? సరేవో, తెలియంగ వచ్చెనే
నేమహా నీయిచ్చు త్తమదిని కలయగ, నపరాధి నయ్యయో
నావీమి! శుకుందవా? ఆల (పవ్రాస ఆనూబుడవా?

నమోనమః 33

ఉ॥ మోహలవంబులేక రుగమున విడనాడిన బ్రహ్మవేది, గో
దోహనము మాత్రకాలమొక త్రవను నెల్వనివాడురామునం
దే హమోదర్శుగా నరుగుడెం నెన హామునిమందలీతురా
వాము, దువాని యప్రతిమశక్తి గణాంపగ నానెయేరికిన్.

34

ఉ॥ రింబురుగర్చు తుల్పలగునాది మున శ్వరులెల్లరానిరా
డంబరసిద్ధ మూర్తి కరటా విన తుల పరరింబువైచర
క్ష్యంబును బ్రహ్మ పీఠమ ఆడుండు వసింబు యుదగ్రీవకటా
రంబు నవంగి యైకేడి ధరావర బంధ్రము, జౌంబుట్లనున్

35

ఉ ఓనరపాలమున్న మది నోడకుమేడు దినాల లోననిన్
బూనికముక్తికిన్ బనిచివోవు బక్తయరుడెంబనాడ నీ
మానస మంబు జొత్త పడమగు మునెయముప్పల్లకాలమే
యైనను విష్ణు సేవ శురితావళినెల్లడ పంబునంబు కన్.

36

ఉ॥ కిముని చంద్రముండు వృధయాత్మగఁ జెందునట్టి

కృష్ణగా
దామృతరూప భాగవతమంతయు, దేవతల చొర
మానసా

రాములవలెనిపుంగవులు రంజితులనటులు పన్న

సింహనా
భూమి వరుండుదాని వినిముక్తికి, బోయెను నేడు

శోభలన్. 37

ఈ వ్రాసమందార వృక్షంబునందు బుండి

శుకము బోత్తృష్టమై పరిశుద్ధమగుచు

భాగవతమనుమధుర సఫలమదొకటి

యవతరింపెను భూమికి నప్పుడచట. 38 -

శ్రీవేణు గోపాల సేవా శ్రమాధిపతులు, తర్కవేదాంత "కవిభట్టారక"

పూజివాడ, శ్రీమొవ్వదాశరథి సూరి "విష్ణుదాసు" గారు.

జి. 30-8-1998

PUDIVADA DEVASTHANAM : YOUTUBE CHANNEL

